

УДК 81'25:338.48:351.756(045)

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/87-1-39>**Євген ДОЛИНСЬКИЙ,***orcid.org/0000-0003-4074-4648**доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри германської філології та перекладознавства
Хмельницького національного університету
(Хмельницький, Україна) dolynskiy@ukr.net***Діана КОЛИХАЛІНА,***orcid.org/0009-0004-0025-2096**магістрант кафедри германської філології та перекладознавства
Хмельницького національного університету
(Хмельницький, Україна) dolynskiy@ukr.net*

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ТЕРМІНОЛОГІЇ ТУРИСТИЧНИХ ФОРМАЛЬНОСТЕЙ ТА ПРИКОРДОННОГО КОНТРОЛЮ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ НА УКРАЇНСЬКУ

У статті розглядаються лінгвістичні та перекладознавчі особливості передачі термінології, що пов'язана з туристичними формальностями та прикордонним контролем, з англійської мови на українську. У зв'язку з інтенсивним розвитком міжнародного туризму та глобалізацією комунікацій виникає необхідність у точному й адекватному перекладі термінів, які вживаються в документації, на вебресурсах, при проходженні прикордонного та митного контролю. Значна частина цієї лексики має інтернаціональний характер або запозичена з англійської, що створює труднощі для перекладача у виборі точного еквівалента в українській мові. Автори аналізують приклади складних для перекладу термінів, таких як: *visa waiver, customs declaration, immigration checkpoint*, та пропонують рекомендації щодо їхнього адекватного перекладу залежно від контексту і правової ситуації. Окрема увага приділяється класифікації термінології за тематичними групами (візові формальності, документи, процедури прикордонного контролю, запобігання контрабанді й нелегальній міграції), а також джерелам міжнародної нормативної термінології, рекомендованої до використання у фахових перекладацьких практиках. Проведено лексико-семантичний та етимологічний аналіз англійських термінів, зокрема інтернаціоналізмів, запозичених із французької, латинської та інших мов, які активно функціонують у прикордонній терміносистемі. У межах цієї теми розглядаються: класифікація туристичної та прикордонної термінології; лексико-семантичні особливості таких термінів, включно з багатозначністю, синонімією, оманливою подібністю (*false friends*); формальні та неформальні відповідники в українській мові, що враховують контекст; труднощі перекладу юридичних понять, пов'язаних із міжнародними нормами, безпекою та міграційним контролем; способи перекладу – калькування, транскодування, описовий переклад, адаптація до реалій української культури; помилки і непорозуміння внаслідок некоректного перекладу, які можуть призвести до юридичних або комунікативних проблем. Стаття охоплює практичний аспект: переклад документів (паспортів, віз, митних декларацій, довідок), інформаційних таблиць в аеропортах, вказівників, інструкцій та брошур, призначених для туристів. Дослідження має як теоретичне (розвиток термінознавства, перекладознавства), так і прикладне значення, спрямоване на покращення якості перекладу в туристичній галузі. Стаття підкреслює важливість правової й культурної обізнаності перекладача у процесі інтерпретації термінів, що забезпечує точність комунікації та сприяє ефективній взаємодії в сфері міжнародного туризму.

Ключові слова: переклад термінів, туристичні формальності, прикордонний контроль, англійська перекладацька стратегія, інтернаціоналізми, англійська терміносистема.

Yevgen DOLYNSKIY,

orcid.org/0000-0003-4074-4648

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor,

Professor at the Department of Germanic Philology and Translation Studies

Khmelnytskyi National University

(Khmelnytskyi, Ukraine) dolynskiy@ukr.net

Diana KOLYKHALINA,

orcid.org/0009-0004-0025-2096

Master's student at the Department of Germanic Philology and Translation Studies

Khmelnytskyi National University

(Khmelnytskyi, Ukraine) dolynskiy@ukr.net

PECULIARITIES OF TRANSLATING TERMINOLOGY OF TOURIST FORMALITIES AND BORDER CONTROL FROM ENGLISH INTO UKRAINIAN

The article explores linguistic and translation-specific aspects of rendering terminology related to tourist formalities and border control from English into Ukrainian. In the context of increasing globalization and the rapid development of international tourism, there is a growing need for accurate and appropriate translation of terms used in documentation, official communication, and procedures at customs and border checkpoints. A considerable portion of this terminology is either international in nature or borrowed from English, which presents challenges in finding precise Ukrainian equivalents. The authors analyze examples of complex terms such as visa waiver, customs declaration, and immigration checkpoint, and offer context-dependent translation strategies. The study also includes a classification of terminology by thematic groups (visa formalities, documents, border control procedures, prevention of smuggling and illegal migration), and provides references to authoritative sources and glossaries recommended for professional translation practice. A lexico-semantic and etymological analysis is conducted on English terms, particularly internationalisms borrowed from French, Latin, and other languages that actively function within the border control terminology system. This topic covers: the classification of tourism and border-related terminology; lexical and semantic features of such terms, including polysemy, synonymy, and deceptive similarity (false friends); formal and informal equivalents in the Ukrainian language, taking context into account; translation challenges of legal concepts related to international regulations, security, and migration control; translation methods such as calquing, transcoding, descriptive translation, and cultural adaptation to Ukrainian realities; errors and misunderstandings resulting from incorrect translation, which may lead to legal or communicative issues. The article also addresses the practical aspect: translation of documents (passports, visas, customs declarations, certificates), informational signs at airports, directions, instructions, and brochures intended for tourists. The study has both theoretical (development of terminology studies and translation studies) and applied significance, aimed at improving translation quality in the tourism sector. The article emphasizes the importance of legal and cultural competence in translation, highlighting that the accurate interpretation of such terminology ensures effective communication and contributes to the proper functioning of international tourism services.

Key words: term translation, tourist formalities, border control, English-language translation, translation strategies, internationalisms, English-language terminological system.

Постановка проблеми. У сучасному глобалізованому світі міжнародний туризм стає все більш доступним і популярним. Зі збільшенням кількості подорожей постає необхідність точного і коректного перекладу термінології, пов'язаної з туристичними формальностями та прикордонним контролем. Це питання є особливо актуальним для перекладачів, які працюють у сфері туристичних послуг, дипломатії або юридичного супроводу поїздок (Долинська та Шоробура, 2024). Туристична термінологія охоплює широкий спектр понять: від типів віз, процедур оформлення документів до термінів, пов'язаних з безпекою та прикордонним контролем. Особливість полягає в тому, що значна частина цієї термінології запозичена з англійської мови, яка домінує в міжнародному спілкуванні. Це призводить до певних

труднощів у перекладі, зокрема щодо збереження точності, юридичної коректності та зрозумілості для української аудиторії (Андрієнко та Семененко, 2007: 285).

Аналіз досліджень. Термінологічна лексика довгий час перебуває в центрі уваги багатьох українських та зарубіжних лінгвістів. Фаховій термінології присвятили свої роботи українські дослідники А. В. Крижанівська, Т. І. Панько, та Л. О. Симоненко, Т. Р. Кияк, Е. Ф. Скороходько, В. І. Карабан, І. М. Кочан (Сікалюк, Пермінова, 2023: 70). Прикордонну терміносистему розглядали І. Г. Блошинський, Р. І. Дудок та О. В. Татаровська, Л. В. Цвяк, Т. О. Правдун які присвятили свої розвідки особливостям утворення, функціонування та перекладу прикордонних термінів на англійську та німецьку мови (Янковець, 2023: 5).

Метою статті є з'ясування лінгвістичних і перекладознавчих особливостей передачі термінології туристичних формальностей та прикордонного контролю з англійської мови на українську в умовах зростання глобалізації та міжнародного туризму, а також формування рекомендацій щодо адекватного перекладу з урахуванням юридичного контексту, національного законодавства і комунікативної функції термінів.

Для досягнення цієї мети передбачено вирішити такі завдання: 1. Проаналізувати складні для перекладу англійські терміни у сфері туризму та прикордонного контролю. 2. Класифікувати терміни за тематичними групами (візові формальності, документи, прикордонні процедури тощо). 3. Розробити практичні рекомендації щодо адекватного перекладу туристичної і прикордонної термінології з англійської мови на українську.

Виклад основного матеріалу. Багато термінів не мають прямого еквівалента в українській мові, або ж мають кілька варіантів перекладу. Наприклад: *Visa waiver* – може перекладатися як звільнення від візового обов'язку, безвізовий режим, залежно від контексту. *Customs declaration* – часто передається як митна декларація, хоча в окремих випадках можливе уточнення: декларація для проходження митного контролю. *Immigration checkpoint* – може бути як пункт імміграційного контролю, так і пункт прикордонного контролю. *Biometric passport* – Біометричний паспорт; *Transit visa* – Транзитна віза (Янковець, 2018: 60).

На особливості перекладу термінології туристичних формальностей та прикордонного контролю з англійської мови на українську впливає національне законодавство. При перекладі термінів важливо враховувати українське законодавство. Наприклад, терміни, пов'язані з прикордонною службою, регулюються законами України та мають усталену офіційну термінологію, яка може відрізнятися від дослівного перекладу з англійської. У туристичній сфері, для формування туристичних формальностей та інших випадках проходження митного та прикордонного контролю корисно ознайомитися з інформаційними джерелами для формування іншомовної підготовки, уніфікації перекладу міжнародної термінології, що включають (Скібіцька, 2011: 186): 1. Глосарій міжнародної термінології у сфері міграції (IOM Ukraine): (<https://ukraine.iom.int/resources/international-terminology-field-migration-ukrainian-english-interpretation-dictionary>). Процедура заповнення імміграційної картки (Державна прикордонна служба України): (<https://dpsu.gov.ua/en/procedure-for-filling-an-immigration-card>). 2. Відпо-

відальність за незаконне перетинання державного кордону України (Державна міграційна служба України): (<https://dmsu.gov.ua/en-home/services/documenting-foreigners/responsibility-for-illegal-crossing-or-attempt-illegal-crossing-of-the-state-border-of-ukraine.html>). 3. Перелік документів для митного оформлення (Укрпошта): (<https://www.ukrposhta.ua/en/perelik-dokumentiv-dlia-mytnoho-oformlennia>). 4. Загальна декларація прибуття для імпорту в Україну (PwC Україна): (<https://www.pwc.com/ua/en/publications/tax-and-legal-alert/2020/general-arrival-declaration.html>) (Сойко, 2024: 210).

При проходженні кордону можуть виникати проблеми відповідності термінології. Багато термінів не мають прямого еквівалента в українській мові, або ж мають кілька варіантів перекладу. Перекладач має враховувати контекст, функцію терміну та відмінності в адміністративній системі країн. Наприклад: *Visa waiver* – звільнення від візового обов'язку, безвізовий режим (залежить від юридичного контексту). *Customs declaration* – митна декларація (стандартний термін). *Immigration checkpoint* – пункт імміграційного контролю, пункт прикордонного контролю (уточнюється відповідно до функції пункту). *Arrival card* – картка прибуття, імміграційна картка (не використовується в Україні, але поширена в Азії та США). *Departure card* – картка вибуття (Аналогічно до картки прибуття). *Border control* – прикордонний контроль (універсальний термін). *Transit visa* – транзитна віза (прямий переклад). *Entry requirements* – вимоги до в'їзду, умови в'їзду (вживається в офіційних повідомленнях). *Overstay* – перебування понад дозволений термін (часто пояснюється, а не перекладається одним словом). *Biometric passport* – біометричний паспорт (усталений термін). *Visa on arrival* – віза по прибуттю, віза після прибуття (залежить від практики країни). *Schengen Area* – Шенгенська зона (усталена назва). *Immigration officer* – офіцер імміграційної служби, прикордонник, міграційний інспектор (варіативно, залежить від країни та контексту) (Янковець, 2016: 245). Туристичні формальності – це сукупність адміністративних процедур і вимог, які мандрівник має виконати перед поїздкою, під час подорожі та при поверненні. Вони включають як внутрішньодержавні, так і міжнародні норми, і значною мірою впливають на термінологію, яка використовується при перекладі. Основні складові туристичних формальностей: 1. Візові формальності – *Visa*, *visa-free entry*, *e-visa* (Оформлення візи або перевірка безвізового режиму. Подання візової анкети.

Надання супровідних документів (запрошення, бронювання готелю, фінансові гарантії). Оплата консульського збору. Отримання електронної візи (e-visa)). 2. Митні процедури – Customs declaration, duty-free (Заповнення митної декларації. Оголошення товарів, які підлягають обмеженням або оподаткуванню. Декларування валюти. Перевірка багажу). 3. Прикордонний контроль – Passport check, border crossing (Перевірка документів, що посвідчують особу (паспорт, ID-картка). Оцінка мети візиту. Біометричний контроль (відбитки пальців, розпізнавання обличчя). Перевірка наявності страхування, зворотного квитка, достатніх коштів. 4. Медичні вимоги – Vaccination certificate, health declaration (за потреби) (Подання сертифікатів вакцинації (наприклад, проти COVID-19, жовтої лихоманки). Результати ПЛР-тестів. Заповнення форм здоров'я або санітарних анкет). 5. Транспортні документи – Boarding pass, flight ticket (Квитки на транспорт (авіа, автобус, потяг). Посадкові талони. Реєстрація онлайн або в аеропорту). 6. Страхування – Travel insurance, medical coverage (Медичне страхування на період поїздки. Туристичне страхування від нещасних випадків або скасування поїздки) (Сойко, 2024: 350).

Ці складові є базою для формування термінологічного словника у сфері туризму та прикордонного контролю. Їх переклад потребує точності, знання нормативної бази та культурного контексту. В процесі науково-практичної підготовки нами сформовано лексико-семантична група термінів, що відносяться до оперативно-службової діяльності прикордонників і актуальні для оформлення туристичних формальностей при перетині кордону.

1) Типи та види прикордонної перевірки: checks of pedestrians, check of passenger vehicles, checks of busses, check of lorries, check of cargo, check of passenger trains, general entry controls, airport entry checks, second-line check procedure, customs check та інші.

2) Процедура прикордонно-митного оформлення та ідентифікація подорожніх: to ascertain the passenger's identity, to examine travel documents, to integrate the photo with biodata, to recognize the data, to capture the data, to assess the passport pages for consistency, to examine the legality, protection of personal data, to comply with the rights of passengers, to question the passenger, border-control record, to re-examine та інші (Янковець, 2023: 104).

3) Документи на право перетину кордону. У межах цієї підгрупи можливо виділити 3 менші сегменти. А) Структура та захисні ознаки документів на право перетину кордону: biodata page,

date of birth, date of expiry, personal number, alphanumeric numbers, check-sum digits, lamina, retro reflective, UV printing, hologram, OVD (optical video disc), security printing, red ID card, blue ID card, nationality, alphanumeric data, ethnicity, code of transport та інші. В) Дійсні проїзні документи: the authenticity of documents validity and authenticity of travel documents, genuine passport, to conform to ICAO standards, legitimate document, non-discriminatory profiling, authentic travel documents, authentic work permit, valid visa. С) Недійсні і підроблені проїзні документи: fraud trends, counterfeit and fantasy documents, falsified documents, evidence of alteration, page-substituted passport, to permeate the passport number, forged car document, invalid document, retention of irrelevant documents, discriminatory profiling, visa abuse, document abuse та інші.

4) Запобігання контрабанді: international counter-smuggling system, smuggling of commodities, to be on the lookout for smuggling, drug enforcement operation, drug intervention program, drug smuggling, drug interdiction, drug smuggling vessel, to detect hidden drugs, to detect secret compartments, to stop smugglers, to enforce the "Zero Tolerance" program, to arrest the drug user, contraband, narcotics interdiction, to detect air smuggling, to interdict air smuggling, anti-corruption activity, anti-corruption measure, to tackle corruption (Янковець, 2018: 60) та інші.

5) Запобігання нелегальній міграції і торгівлі людьми: alien smuggling, to seize the vessel, to stop illegal migration, to intercept immigration, readmission and asylum procedure, immigration status, immigration-related procedure, discriminatory indicator, combat terrorism, anti-human-trafficking squad, anti-human-smuggling squad, international protection need, high-risk destination, passenger needing protection, right to asylum та інші.

Прикордонна терміносистема характеризується наявністю великої кількості запозичених лексем та основ. Прикордонна галузь є відносно новою галуззю знань і для номінації більшості прикордонних понять використовують наявні в мові лексичні ресурси, зокрема – запозичення. У результаті здійсненого етимологічного аналізу виявлено, що частина ТО прикордонної сфери походить із староанглійської, фризської, німецької, голландської та данської мови (ban, boat, handle, excise, smuggler, stamp). У нашому дослідженні ми детально вивчили запозичення з латинської, грецької, французької, італійської та іспанської мов.

Виявилося що, найбільше прикордонних термінологічних одиниць походить зі старофранцузь-

кої мови, яка, своєю чергою, запозичила більшість лексем та твірних лексем із латинської мови. Кількість французьких запозичень у англійській прикордонній терміносистемі є значно більшою за кількість запозичень із латинської мови, що пояснюється історичними умовами, коли довгий час французька мова використовувалася як офіційно-ділова. Приклади таких термінів: (academy, aid, air, assignment, civilian, command, crime, detention, examine та інші). Констатуємо, що інтернаціональна лексика належать до окремого шару англійської прикордонної лексики. Інтернаціональні термінологічні одиниці частково мають характер іншомовних запозичень, але за спектром свого функціонування та вживання виходять за рамки цього визначення (Скібіцька, 2007: 198).

Інтернаціоналізми, які застосовуються у прикордонній сфері, позначають: професії або рід діяльності: admiral, officer, cadet та інші; абстрактні поняття, які описують діяльність: communication, cooperation, examination та інші; поняття фізики та інженерії: machine, laser, chip та інші; характеристики чи ознаки явищ та предметів: criminal, electronic, visual та інші; опис діяльності прикордонників: identify, integrate, register та інші; назви видів протиправної діяльності: contraband, corruption, terrorism та інші; речовини: alcohol, narcotics, gas; навчальні заклади: academy, college; прилади та інструменти: instrument, motor, navigator; зброю: bomb, pistol, revolver; транспортні засоби: helicopter; інші поняття: agent, cigarette, transport.

Інтернаціоналізми, які застосовуються у туристичній сфері, позначають поняття, що є спільними для багатьох культур та країн, і використовуються у схожому або майже ідентичному вигляді в різних мовах. Вони найчастіше походять із латини, французької або англійської мов, і завдяки широкому міжнародному вживанню є зрозумілими носіям різних мов (Ліпінська, 2014: 40).

Основні риси інтернаціоналізмів у туристичній сфері: 1) Семантична стабільність – зберігають однакове або подібне значення у багатьох мовах. 2) Фонетична та графічна подібність – часто мають схожий вигляд і звучання (напр. visa, hotel, passport). 3) Широке використання в документації та комунікації — зокрема в аеропортах, прикордонних пунктах, турфірмах.

Приклади інтернаціоналізмів у туризмі: Visa – дозвіл на в'їзд у країну (лат./англ.); Tourism – туризм як галузь та діяльність (фр./англ.); Hotel – готель (фр./англ.); Passport – паспорт (фр./англ.); Transit – тимчасове перебування при подорожі (лат./англ.); Excursion – коротка подорож, екс-

курсія (лат./фр.); Guide – гід, путівник (фр./англ.); Reception – стійка реєстрації у готелі (фр./англ.); Reservation – бронювання (фр./англ.); Transfer – перевезення між пунктами (лат./англ.); Tour – тур, подорож (фр./англ.); Souvenir – пам'ятка, подарунок з подорожі (фр.) (Янковець, 2016: 245).

Інтернаціоналізми значно спрощують міжкультурну комунікацію у сфері туризму, оскільки туристи, навіть не володіючи мовою країни перебування, можуть орієнтуватися у базових поняттях і послугах.

Потреба номінації прикордонних понять пов'язана із стрімким розвитком суспільно-політичних подій в світі. Розширення міжнародних зв'язків, свобода пересування, загроза нелегальної міграції та контрабанди спричинили появу значної кількості понять, які одразу потрібно було позначити засобами мови. Наприклад, лексеми border, entry, check, indication, image, process та інші, які є словами загальномовного вжитку, були використані в одному зі своїх значень для номінації прикордонних понять. Лексеми illegal, law enforcement, legal justification були запозичені з юридичної галузі, electronics technician, engineering і processor – з інженерної, mine, pistol та revolver – з військової галузі. Функція цих лексем – номінація саме прикордонних понять, хоч самі лексеми не є першопочатково власне прикордонними термінами, що ще раз підтверджує постулат, що терміносистема – це сукупність усіх лексичних одиниць, які функціонують у межах цієї терміносистеми і максимально позначають поняття галузі.

Отже, однією з основних функцій прикордонних термінологічних одиниць є номінативна, яка реалізується шляхом номінації прикордонних понять лексичними одиницями, які створюються спеціально задля позначення певного явища (operative combat border command – оперативна бойова прикордонна комендатура), запозичуються із суміжних галузей (crime – злочин, radar – радар, rocket – ракета) та інших мов (reconnaissance – розвідка, sabotage – саботаж, status – статус), або є словами загальномовного вжитку у одному з їх значень (duty – наряд, expel – видворяти, rub-down – ретельний ручний обшук).

Ще однією функцією терміна є дефінітивна – наявність у термінів чіткої та точної дефініції. Кожен термін зіставляється з чітким окремим визначенням, що орієнтує на відповідне прикордонне поняття. Наведемо приклади термінів та їх визначень: anti-human-trafficking squad – загін з боротьби з торгівлею людьми, border area – прикордонний район, Coast Guard aviation – авіація Бере-

гової охорони, data protection violation – порушення захисту даних, drug-smuggling vessel – судно, яке транспортує контрабандні наркотики тощо.

Офіцер прикордонної служби чи інша особа, задіяна в сфері охорони кордонів Європи, користуються усталеними поняттями, які формувалися в певний момент розвитку прикордонної термінології. Наприклад, офіцери не використовують замість термінологічної одиниці passport (паспорт) лексему an official document issued by a government (офіційний документ, виданий державою), замість immigration (іміграція) – the action of coming to live permanently in a foreign country (прибуття в іншу державу з метою постійного проживання), тому що в терміносистемі вже існують відповідні терміни, які зрозумілі усім особам, причетним до відповідної сфери, а також подорожнім.

Ефективна комунікація між представниками туристичної та прикордонної сфери, а також подорожніми забезпечується шляхом використання влучних, точних та однозначних термінологічних одиниць. Прикордонний контроль туристів – це офіційна процедура перевірки осіб, які перетинають державний кордон, з метою забезпечення безпеки, дотримання міграційного та митного законодавства, а також фіксації в'їзду та виїзду з країни. Для туристів ця процедура є частиною стандартних туристичних формальностей.

До основних етапів прикордонного контролю для туристів відносяться: 1) Перевірка особистих документів: Паспорт (закордонний або ID-картка – залежно від країни). Віза (якщо потрібна). Електронна віза або дозвіл на в'їзд (ETA, EES, ETIAS and ESTA тощо). 2) Мета поїздки: Турист повинен чітко вказати мету: «туризм», «відпочинок», «екскурсійна подорож». Часто запитують місце проживання під час подорожі (готель, родичі, тощо). 3) Докази фінансової спроможності: Прикордонник може поцікавитися, чи має турист достатньо коштів на весь період перебування. 4) Зворотний квиток: Підтвердження того, що турист планує повернутися після завершення подорожі. 5) Медичне страхування: У багатьох країнах обов'язкове – перевіряють наявність поліса. 6) Біометричний контроль: Сканування відбитків пальців або обличчя (у країнах, де це передбачено). 7) Митний контроль: Окремо або паралельно з прикордонним: огляд багажу, заповнення декларації.

Прикладами типових запитань прикордонника до туриста можуть бути: 1) What is the purpose of your visit? – Яка мета вашого візиту? 2) Where will you be staying? – Де ви зупинятиметесь? 3) How long are you planning to stay? – На який термін

ви плануєте залишитися? 4) Do you have a return ticket? – Чи маєте зворотний квиток? Для туристів важливо знати, що потрібно: 1) Завжди відповісти чесно та спокійно. 2) Не жартувати на теми безпеки або міграції. 3) Мати всі документи під рукою – це прискорює проходження контролю.

Отже, у процесі глобалізації міжнародний туризм став однією з найдинамічніших сфер міжнародного обміну, що зумовило зростання попиту на точний переклад термінології, пов'язаної з подорожами, перетином кордонів, безпекою та документацією. Оскільки англійська мова домінує у сфері міжнародних комунікацій, перед перекладачами постають нові виклики щодо коректної передачі термінів у цій сфері українською мовою (Ліпінська, 2014: 40).

Висновки. Переклад термінології туристичних формальностей та прикордонного контролю вимагає не лише мовної, а й правової компетенції. В умовах постійних змін у міжнародному туризмі та міграційній політиці перекладач повинен бути обізнаним не лише в мовних нормах, а й в актуальних тенденціях законодавства та міждержавних угод. Рекомендації для перекладачів: 1) Звертатися до офіційних джерел, сайтів: Державної прикордонної служби України, МЗС України, офіційних нормативно-правових актів у сфері туризму та перетину кордону (IOM – International Organization for migration). 2) Використовувати глосарії, розроблені міжнародними організаціями, такими як (IATA, ICAO, EU). (Долинська та Шоробура, 2023: 62). 3) Уникати калькування і прагнути до передачі змісту, а не лише форми. 4) Звертати увагу на контекст: один і той самий термін може мати різні переклади залежно від країни чи ситуації. 5) Завжди враховувати правову специфіку термінів у конкретній країні. Правильний переклад забезпечує ефективну комунікацію, безпеку подорожей та сприяє розвитку міжнародного туризму.

Рекомендації до подальших досліджень і практики. Уніфікувати терміносистеми: розпочати розробку двомовного глосарія з офіційно затвердженими еквівалентами прикордонної та туристичної термінології; провести аналіз відповідності наявних термінів нормам українського законодавства. Проводити міждисциплінарні дослідження: залучати до аналізу фахівців з права, прикордонної служби, туристичної сфери, щоб забезпечити точність терміноутворення. Створення навчальних програм: розробити спеціалізовані курси для перекладачів з фокусом на термінологію туристичних формальностей і прикордонного контролю. Включити до програм вивчення нормативно-правових джерел і процедур міжнародного перетину кордону.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрієнко Т. П., Семененко А. М. Становлення термінологічного апарату туризму та проблеми пререкладацької відповідності. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 9. Сучасні тенденції розвитку мов. 2007. С. 285–290. URL: https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/3078/Andrienko_Semenenko.pdf?sequence=1&isAllowed=y
2. Верба Л. Г. Порівняльна лексикологія англійської та української мов. Посібник для перекладацьких відділень вузів. Вінниця: Нова книга, 2003, 248 с.
3. Кім Л. А. Лінгводидактичні основи змішаного навчання як форми організації навчального процесу з дисципліни «іноземна мова професійного спрямування». Вісник науки та освіти (Серія «Філологія»): журнал. № 1(7) 2023. С. 100–109. URL: [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-1\(7\)-100-109](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-1(7)-100-109)
4. Ліпінська В. В. Особливості англійської та української терміносистем у галузі міжнародного туризму. Вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут». Серія «Філологія. Педагогіка». 2014. Вип. 3. С. 37–43. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vntufl_2014_3_8
5. Сікалюк А. І., Пермінова В. А. Туристичний текст: особливості перекладу. Вісник науки та освіти (Серія «Філологія»): журнал. 2023. № 1 (7) 2023. С. 65–73. URL: [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-1\(7\)-64-73](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-1(7)-64-73)
6. Скібіцька О. В. Еквівалентність перекладу англійської термінології у сфері туризму. Збірник наукових праць актуальні проблеми філології та перекладознавства. ХНУ: Хмельницький: 2007. Вип. 3. С. 195–198. URL: <http://194.44.152.155/elib/local/pv/403.pdf>
7. Скібіцька О. В. Передача стилістичних засобів при перекладі англійських туристичних текстів на Інтернет-сторінках. Проблеми семантики, прагматики та когнітивної лінгвістики. 2011. Вип. 19. С. 183–191. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/psptkl_2011_19_27
8. Сойко О. В. Прикордонний контроль: Vademecum 2. Одеса: Видавництво «Айс Принт», 2024. 468 с. ISBN 978-617-7777-82-2
9. Янковець О. В. Структурні особливості англійської прикордонної термінології. Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Серія «Філологічні науки». 2016. №1. С. 243–248. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILE=&2_S21STR=Nvvnufll_2016_1_47
10. Янковець О. В. Терміни-композиції в англійській прикордонній терміносистемі: структурний аналіз та морфологічні особливості. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Філологія». Одеса: Видавничий дім «Гельветика». 2018. Вип. 34. Том 2. С. 59–61. URL: http://www.vestnik-philology.mgu.od.ua/archive/v34/part_2/18.pdf
11. Янковець О. В. Термінознавство англійської мови (для майбутніх офіцерів прикордонників) : навчальний посібник. Хмельницький : Видавництво НАДПСУ, 2023. 144 с.

REFERENCES

1. Andriienko T. P., Semenenko A. M. (2007) Stanovlennia terminolohichnoho aparatu turyzmu ta problemy prerekkladatskoi vidpovidnosti. [Formation of Tourism Terminology and Issues of Pre-Translation Equivalence] Naukovyi chasopys NPU imeni M. P. Drahomanova. Seriiia 9. Suchasni tendentsii rozvytku mov. 285–290. URL: https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/3078/Andrienko_Semenenko.pdf?sequence=1&isAllowed=y [in Ukrainian].
2. Verba L. H. (2003) Porivnialna leksykolohiia anhliiskoi ta ukrainskoi mov. [Comparative Lexicology of the English and Ukrainian Languages] Posibnyk dlia perekkladatskykh viddilen vuziv. Vinnytsia: Nova knyha. 248. [in Ukrainian].
3. Kim L. A. (2023) Linhvodydaktychni osnovy zmishanoho navchannia yak formy orhanizatsii navchalnoho protsesu z dystsypliny «inozemna mova profesiiinoho spriamuvannia». [Linguodidactic Foundations of Blended Learning as a Form of Organizing the Educational Process in the Course of «Foreign Language for Specific Purposes»] Visnyk nauky ta osvity (Seriiia «Filolohiia»): zhurnal. № 1(7). 100–109. URL: [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-1\(7\)-100-109](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-1(7)-100-109) [in Ukrainian].
4. Lipinska V. V. (2014) Osoblyvosti anhliiskoi ta ukrainskoi terminosystem u haluzi mizhnarodnoho turyzmu. [Peculiarities of English and Ukrainian Terminological Systems in the Field of International Tourism] Visnyk Natsionalnoho tekhnichnoho universytetu Ukrainy «Kyivskyi politekhnichnyi instytut». Seriiia «Filolohiia. Pedahohika». Vypusk. 3. 37–43. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vntufl_2014_3_8 [in Ukrainian].
5. Sikaliuk A. I., Perminova V. A. (2023) Turystychnyi tekst: osoblyvosti perekladu. [Tourist Text: Translation Peculiarities] Visnyk nauky ta osvity (Seriiia «Filolohiia»): zhurnal. № 1 (7). 65–73. URL: [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-1\(7\)-64-73](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-1(7)-64-73) [in Ukrainian].
6. Skibitska O. V. (2007) Ekvivalentnist perekladu anhliiskoi terminolohii u sferi turyzmu. [Equivalence in Translating English Terminology in the Field of Tourism] Zbirnyk naukovykh prats aktualni problemy filolohii ta perekladoznastva. KhNU: Khmelnytskyi. Vyp. 3. 195–198. URL: <http://194.44.152.155/elib/local/pv/403.pdf> [in Ukrainian].
7. Skibitska O. V. (2011) Peredacha stylistychnykh zasobiv pry pereklyadi anhlomovnykh turystychnykh tekstiv na Internet-storinkakh. [Rendering Stylistic Devices in the Translation of English-Language Tourism Texts on Websites] Problemy semantyky, prahmatyky ta kohnityvnoi linhvistyky. Vyp. 19. 183–191. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/psptkl_2011_19_27 [in Ukrainian].
8. Soiko O. V. (2024) Prykordonnyi control: Vademecum 2. [Border Control] Odesa: Vydavnytstvo «Ais Prynt». 468. ISBN 978-617-7777-82-2 [in Ukrainian].
9. Yankovets O. V. (2016) Strukturni osoblyvosti anhliiskoi prykordonnoi terminolohii. [Structural Features of English Border Terminology] Naukovyi visnyk Skhidnoevropeiskoho natsionalnoho universytetu imeni Lesi Ukrainky. Seriiia

«Filolohichni nauky». №1. 243–248. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=Nvvnufl_2016_1_47 [in Ukrainian].

10. Yankovets O. V. (2018) Terminy-kompozyty v anhliiskii prykordonnii terminosystemi: strukturnyi analiz ta morfolohichni osoblyvosti. [Compound Terms in the English Border Terminology System: Structural Analysis and Morphological Features] Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Seriia «Filolohiia». Odesa: Vydavnychiy dim «Helvetyka». Vyp. 34. Tom 2. 59–61. URL: http://www.vestnik-philology.mgu.od.ua/archive/v34/part_2/18.pdf [in Ukrainian].

11. Yankovets O. V. (2023) Terminoznavstvo anhliiskoi movy (dlia maibutnikh ofitseriv prykordonnykiv) : navchalnyi posibnyk. [English Terminology Studies (for Future Border Guard Officers): A Textbook] Khmelnytskyi : Vydavnytstvo NADPSU. 144. [in Ukrainian].